

**БОЙКО Олег**

Національна академія Сухопутних військ ім. гетьмана Петра Сагайдачного

<https://orcid.org/0000-0003-3128-300X>**ТЮРІНА Валентина**

Харківський національний університет внутрішніх справ

<https://orcid.org/0000-0003-2308-1977>**ПЕДАГОГІЧНА КУЛЬТУРА МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ: ПРОБЛЕМА  
ВИОКРЕМЛЕННЯ СТРУКТУРНИХ СКЛАДНИКІВ ФЕНОМЕНУ**

*У статті проаналізовано феномен педагогічної культури майбутніх офіцерів з точки зору його складності, багатогранності та мультифункціональності. Встановлено, що педагогічна культура майбутнього офіцера відображає ступінь освоєння ним унікального досвіду навчання і виховання особового складу, який інтегрується в історичному розвитку нації та суспільства, передових досягнень світової та вітчизняної педагогічної науки та практики, традицій педагогіки, а також соціальних смислів освітньої діяльності. Як частина педагогічної культури своєї соціально-професійної групи педагогічна культура майбутнього офіцера характеризує освоєння ним ідей та традицій військової педагогіки, військових педагогічних технологій та багато іншого, що становить певний специфічний субкультурний масив знань, вмінь, навичок офіцера. Як частина військово-професійної культури педагогічна культура майбутнього офіцера відображає його позиції стосовно педагогічної складової військово-професійної діяльності, освоєння та використання ним сенсів військово-професійної діяльності та, зокрема, навчання та виховання особового складу. Констатовано, що в умовах повномасштабної російсько-української війни формування педагогічної культури майбутнього офіцера – це вимога часу, адже від педагогічних здібностей залежить якість підготовки та морального стану підлеглих. Здійснено припущення, що педагогічна культура є характеристикою конкретного суб'єкта військово-педагогічної діяльності та відображає ступінь освоєння ним предметної педагогічної культури суспільства та своєї соціально-професійної групи. Крім того, педагогічна культура виступає самостійним педагогічним феноменом, який визначає параметри педагогічної діяльності конкретного суб'єкта військово-професійної діяльності. Одночасно з цим педагогічна культура формується у процесі професійного та особистісного розвитку майбутнього офіцера, у тому числі й у його професійній діяльності.*

**Ключові слова:** майбутні офіцери, педагогічна культура, складники, педагогічна майстерність, особовий склад, педагогічне мислення.

<http://doi.org/10.31891/pcs.2023.2.27>

**1. ПОСТАНОВКА ПРОБЛЕМИ У  
ЗАГАЛЬНОМУ ВИГЛЯДІ ТА ЇЇ ЗВ'ЯЗОК ІЗ  
ВАЖЛИВИМИ НАУКОВИМИ ЧИ  
ПРАКТИЧНИМИ ЗАВДАННЯМИ**

Військово-професійна діяльність традиційно є однією із найбільш педагогічно складних видів професійної діяльності. Сучасний офіцер у тактичній ланці викладає підлеглому особовому складу одночасно від 10 до 20 дисциплін військової підготовки, безперервно вирішуючи виховні завдання та завдання з бойового призначення підрозділу. Він несе особисту відповідальність за навчання та виховання підлеглих та, як показує практика, не може успішно реалізовувати педагогічні функції такої складності без сформованих глибоких особистісних підвалин професіоналізму, вагомим складником якого є сформована педагогічна культура.

Проблема ефективності педагогічної діяльності майбутніх офіцерів пов'язана із проблемою формування та розвитку

педагогічної культури курсанта ще під час навчання у закладах вищої військової освіти (далі – ЗВВО). Змістове наповнення поняття «педагогічна культура», «педагогічна культура майбутнього офіцера» досить давно розробляються у вітчизняній науці.

Будучи частиною педагогічної культури суспільства, педагогічна культура майбутнього офіцера відображає ступінь освоєння ним унікального досвіду навчання і виховання особового складу, який інтегрується в історичному розвитку нації та суспільства, передових досягнень світової та вітчизняної педагогічної науки та практики, традицій педагогіки, а також соціальних смислів освітньої діяльності.

Як частина педагогічної культури своєї соціально-професійної групи педагогічна культура майбутнього офіцера характеризує освоєння ним ідей та традицій військової педагогіки, військових педагогічних технологій та багато іншого, що становить певний специфічний субкультурний масив

знань, вмінь, навичок офіцера. Як частина військово-професійної культури педагогічна культура майбутнього офіцера відображає його позиції стосовно педагогічної складової військово-професійної діяльності, освоєння та використання ним сенсів військово-професійної діяльності та, зокрема, навчання та виховання особового складу.

Зрештою, як частина особистісної культури педагогічна культура офіцера характеризує розвиток у нього особистісних якостей, властивостей особистості та особистісних утворень, які є важливими для професійної педагогічної діяльності. З іншого боку, в умовах повномасштабної російсько-української війни формування педагогічної культури майбутнього офіцера – це вимога часу, адже від педагогічних здібностей залежить якість підготовки та морального стану підлеглих. Погоджуємось з думкою В. Севрука, що основи педагогічної культури, безумовно, закладаються у професійній військовій освіті, але подальший розвиток відбувається безпосередньо в процесі служби офіцера у військовій частині [Севрук, 2023]. Військово-професійна діяльність та військово-професійне середовище, що поєднуються поняттям «військова служба», виступають простором розвитку педагогічної культури офіцерів.

## 2. АНАЛІЗ ОСТАННІХ ПУБЛІКАЦІЙ

В сучасній науково-педагогічній літературі знаходимо окремі напрацювання у галузі виокремлення складників педагогічної культури майбутніх офіцерів, або виявлення тих її сфер, що займають вагоме місце у здійсненні військово-педагогічної діяльності. Так, О. Бабіч [Бабіч, 2016] конкретизував критерії та рівні формування комунікативно-дискурсивної культури майбутнього офіцера-прикордонника. Своєю чергою Ю. Балашова звернула свої наукові розвідки до дослідження специфіки формування та вичленення складників дидактичної культури викладача вищого військового навчального закладу [Балашова, 2010]. Дотичними до проблеми дослідження є колективні напрацювання С. Богунова, О. Мітягіна та І. Казак [Богунов, Мітягіна, Казак, 2018] щодо становлення та розвитку ключових структурних складників педагогічної майстерності викладача вищого військового навчального закладу. В дослідженнях

С. Бурого [Бурий, 2016] відображений авторський погляд на проблему встановлення критеріїв управлінської культури майбутнього офіцера Збройних Сил України. Методичним аспектам формування педагогічної культури майбутніх офіцерів-військових лідерів присвятили свої розвідки О. Бойко, Л. Романишина & В. Тюріна [Бойко, Романишина, Тюріна, 2023].

Педагогічну культуру майбутніх офіцерів крізь призму поняття лідерства у воєнно-наукових дослідженнях вивчала В. Карпенко [Карпенко, 2021]. Тоді як О. Красницька наголосила на вагомості мотиваційної промови командира як засобу формування психічної стійкості військовослужбовців на спонуки до дії й складника педагогічної культури офіцера [Красницька, 2022]. Цінними є висновки А. Радванського щодо змісту, структури та особливості лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх офіцерів-правоохоронців [Радванський, 2010]. В розрізі дослідження брали до уваги резюмування В. Севрука щодо складників педагогічної культури майбутніх офіцерів сухопутних військ [Севрук, 2023] та С. Совви про фактори формування компонентів міжнародної правової культури майбутніх офіцерів-прикордонників [Совва, 2010]. Плуралізм думок дослідників щодо структури педагогічної культури майбутніх офіцерів підкреслює доцільність їх зведення в єдине концептуальне поле.

## 3. ФОРМУЛЮВАННЯ ЦІЛЕЙ СТАТТІ

**Мета статті:** конкретизувати структурні складники педагогічної культури майбутніх офіцерів з опорою на існуючі напрацювання в теорії і практиці педагогічної науки.

## 4. ВИКЛАД ОСНОВНОГО МАТЕРІАЛУ ДОСЛІДЖЕННЯ З ПОВНИМ ОБҐРУНТУВАННЯМ ОТРИМАНИХ НАУКОВИХ РЕЗУЛЬТАТІВ

З метою виокремлення складників педагогічної культури майбутніх офіцерів коротко розглянемо змістовно-сенсове наповнення категорій «педагогічна культура», «педагогічна культура майбутніх офіцерів». Поняття «педагогічна культура» у роботах сучасних військових педагогів виступає глибшою категорією, ніж професійна педагогічна культура, воно

історично та соціально зумовлена, пов'язана з провідною національною ідеєю, менталітетом, унікальним «шляхом», яким розвивається нація. Так, Ю. Балашова визнає, що педагогічна культура офіцерів не є статичним явищем ні структурно, ні змістовно [Балашова, 2010], отже, можна стверджувати, що з часом, в нових умовах розвитку суспільства трансформуватимуться її складники.

Натомість С. Бурий розуміє педагогічну культуру як сукупність властивостей особистості, її якостей, здібностей, спрямованості, життєвих смислів, устремлінь, які утворюються у процесі професійного та особистісного розвитку майбутнього офіцера. Безумовно, весь зміст педагогічної культури при цьому, наголошує автор, необхідно розглядати як опосередкований особистістю. Так, наприклад, педагогічний досвід з позиції особистісно орієнтованого підходу важливий не сам по собі, а в сукупності з особистим ставленням до нього; педагогічні знання та вміння можуть бути віднесені до педагогічної культури особистості лише тоді, коли їх використання підкріплено особистісним змістом.

З огляду на висловлену думку, припускали, що педагогічна культура є характеристикою конкретного суб'єкта військово-педагогічної діяльності та відображає ступінь освоєння ним предметної педагогічної культури суспільства та своєї соціально-професійної групи. Крім того, педагогічна культура виступає самостійним педагогічним феноменом, який визначає параметри педагогічної діяльності конкретного суб'єкта військово-професійної діяльності. Одночасно з цим педагогічна культура формується у процесі професійного та особистісного розвитку майбутнього офіцера, у тому числі й у його професійній діяльності.

З огляду на це, педагогічну культуру майбутніх офіцерів трактували як інтеграційну особистісну характеристику, що відображає здатність використовувати предметну педагогічну культуру суспільства та своєї соціально-професійної групи у військово-педагогічній діяльності, а також у власному розвитку як суб'єкта цієї діяльності.

Педагогічна культура майбутніх офіцерів зумовлена результатами особистісного та

професійного розвитку курсанта, тому, переходячи до визначення її структурних складників, брали до уваги найістотніші особливості військово-професійної діяльності, що відображаються у змісті цього поняття.

Педагогічна культура офіцера, на думку О. Бабіч [Бабіч, 2016] є специфічним проявом його особистої культури у військово-педагогічному процесі. Важливо наголосити, що автор розглядає зв'язок між загальною та педагогічною культурою офіцера як зв'язок, опосередкований військово-професійною діяльністю та її особливостями. Ступінь розвитку педагогічної культури, на його думку, пов'язаний із досвідом воєнно-педагогічної та військово-професійної діяльності, а також рівнем розвитку офіцера як особистості. Подібні ідеї знаходимо в напрацюваннях В. Севркука [Севрку, 2023], праці якого переважно присвячені умовам розвитку педагогічної культури офіцера. Слід зазначити, що науковець переконує, що у педагогічній культурі майбутнього офіцера особлива роль належить *військово-педагогічній спрямованості*. Це каркас, на який нанизуються основні *професійно-значущі властивості* офіцера-педагога. Військово-педагогічна спрямованість включає інтерес до професії військового, прагнення та покликання працювати у обраній сфері, що стає постійною життєвою потребою, способом життя.

Конкретним виразом педагогічної спрямованості у військовій діяльності є практичне ставлення майбутнього офіцера до підлеглих, якими йому довірено керувати, почуття відповідальності перед ними. Стрижнем тут стають *педагогічні переконання майбутнього офіцера*. Саме вони спонукають бути послідовним, логічним та цілеспрямованим у справах та спілкуванні з підлеглими. Як показує практика, офіцери, які мають педагогічну спрямованість, у військовій службі домагаються високих результатів.

У структурі педагогічної культури виділяють культуру пізнавальної діяльності, що характеризується високим розвитком пізнавальних процесів особистості, постійним, систематичним, цілеспрямованим прагненням до самоосвіти, самовдосконалення. Практика засвідчує, що найавторитетніші офіцери зазвичай

відрізняються постійним творчим пошуком, незадоволеністю рівнем власного загальнокультурного та професійного розвитку. Культура пізнавальної діяльності майбутнього офіцера тісно пов'язана з *культурою педагогічного мислення*. Ведучи мову далі, звернемось до твердження О. Красницької [Красницька, 2022], котра переконує, що культура мислення майбутніх офіцерів нерозривно пов'язана зі світоглядом офіцера. Саме світогляд визначає помисли та почуття, моральні якості та громадянську відповідальність за результати своєї праці.

У світоглядній культурі стають очевидними процес і результат формування педагогічних переконань, процес визначення майбутнім офіцером своїх інтересів, переваг, ціннісних орієнтацій у професійній діяльності. Офіцер виступає провідником політики держави в армії та на флоті, і успішність її проведення багато в чому залежить від рівня педагогічної культури його мислення. Особистим прикладом, поглядами та переконаннями він сприяє формуванню світогляду підлеглих, виховує у них почуття патріотизму, громадянськості та державності.

Педагогічний такт, переконують дослідники [Романишина, Тюріна, Бойко, 2023], ще один складник педагогічної культури майбутніх офіцерів. Це одночасно, ведуть мову далі автори, почуття міри, свідоме дозування дії, здатність проконтролювати їх і, якщо це необхідно, врівноважити один засіб іншим. Педагогічний такт багато в чому залежить від особистих якостей майбутнього офіцера, його світогляду, загальної культури, волі, громадянської позиції та професійної майстерності; підказує військовому педагогові міру прояву емоцій при застосуванні засобів педагогічного впливу. З ним пов'язані такі якості особистості як витримка, терпіння, самовладання.

У структурі педагогічної культури офіцера дуже важливе місце займає *культура педагогічно спрямованого спілкування та поведінки*. Вона проявляється в умінні слухати і чути співрозмовника, ставити питання, встановлювати контакти, розуміти іншого, орієнтуватися в ситуації спілкування, в умінні бачити і правильно інтерпретувати реакцію підлеглих, проявляти і передавати своє ставлення щодо чогось, готовність і бажання спілкуватися. Основу культури

педагогічно спрямованого спілкування та поведінки становлять особисті якості: доброзичливість, спостережливість, справедлива вимогливість, чуйність, інтелігентність.

Військово-педагогічна діяльність офіцера реалізується у повсякденному спілкуванні з підлеглими, і ефективність освітньо-виховного процесу великою мірою залежить від педагогічної спрямованості спілкування та поведінки керівника.

Специфіка військової служби вносить певну складність у спілкування майбутнього офіцера з підлеглими. З одного боку, контакти між ними полегшуються, оскільки офіцер, особливо молодший, з особовим складом проводить більшу частину службового часу. З іншого боку, їхнє спілкування суворо регламентується вимогами військових статутів, необхідністю дотримання субординації між начальниками та підлеглими. Якщо у цих відносинах виникають елементи панібратства, це негативно відбивається на військовій дисципліні. Але надмірна офіційна дистанція ускладнює взаєморозуміння, також негативно впливає на дисципліну. Як свідчить військова практика, лише дотримання статутних відносин і оволодіння вимогами педагогічного такту здатне встановити необхідну міру у цих відносинах.

Водночас педагогічно спрямоване спілкування та поведінка офіцера стають також формами прояву багатьох інших компонентів педагогічної культури.

Культура педагогічно спрямованого спілкування та поведінки майбутнього офіцера нерозривно пов'язана з його *професійно-етичною культурою*. Під нею розуміється моральна свідомість, яке формується лише на рівні теоретичних етичних знань. Вона відображає статусні зв'язки та ставлення до виконання посадових обов'язків. В основі професійно-етичної культури лежать принципи та норми моралі, вимоги військової присяги та статутів.

Значущим складником педагогічної культури майбутніх офіцерів є *педагогічна майстерність*. Інтегративну характеристику педагогічної майстерності та її місця у педагогічній культурі відзначає В. Карпенко [Карпенко, 2021]. На думку науковця, педагогічна майстерність – це синтез розвинутого психолого-педагогічного

мислення, системи педагогічних знань, навичок, умінь та емоційно-вольових засобів виразності, які у поєднанні з високо розвиненими якостями особистості офіцера-педагога дозволяють йому успішно вирішувати освітньо-виховні завдання.

Структура педагогічної майстерності майбутнього офіцера складна, багатогранна та визначається змістом військово-педагогічної діяльності, характером професійно-творчих завдань у військовій службі.

Центральним складником педагогічної майстерності вважається розвинене *психолого-педагогічне мислення*, що зумовлює творчість педагогічної діяльності. Мислення військового педагога-майстра характеризується самостійністю, гнучкістю та швидкістю. Воно спирається на розвинену педагогічну спостережливість та творчу уяву як основу передбачення, без якого неможлива педагогічна творчість. У майбутнього офіцера така здатність до передбачення проявляється у здібності з максимальною ефективністю, щоразу по-новому та обґрунтовано застосовувати у військово-педагогічному процесі різні методи та форми виховання та навчання, професійні знання та особисті якості. Разом з тим, окреслена здатність виявляється у свідомості педагогічних ідей, способів навчально-виховної діяльності, й у вмінні вирішувати нетипові завдання. Військова практика свідчить: для того, щоб бути успішним у військово-педагогічній діяльності, майбутньому офіцеру необхідно мати таку високорозвинену якість як *педагогічний оптимізм*. Це віра у свої сили та здібності як військового педагога, а також віра у здібності та можливості своїх підлеглих досягти високих особистих та професійних результатів.

До складових *педагогічної майстерності* як структурного складника педагогічної культури майбутніх офіцерів входять педагогічні знання, педагогічна інтуїція, вміння та навички в галузі педагогічної техніки, що дозволяють військовому педагогові з меншою витратою енергії досягти більших результатів. У такій майстерності можна виділити чотири відносно самостійні елементи: майстерність організатора колективної та індивідуальної діяльності військовослужбовців; майстерність переконання; майстерність

передачі знань та формування досвіду діяльності; майстерність володіння педагогічною технікою.

Насправді ці елементи тісно пов'язані, переплітаються і взаємно посилюють одне одного. Педагогічна техніка, за словами О. Бабіч [Бабіч, 2016] теж займає чільне місце у структурі педагогічної культури майбутніх офіцерів. Це та сукупність умінь та навичок офіцера як військового педагога, яка необхідна для ефективного застосування системи методів педагогічного впливу на окремих військовослужбовців та колектив у цілому: уміння вибрати правильний стиль і тон у поводженні з підлеглими, уміння керувати увагою, почуття темпу, навички демонстрації свого ставлення до вчинків підлеглих та ін.

## 5. ВИСНОВКИ З ДАНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ РОЗВІДОК У ДАНОМУ НАПРЯМКУ

Вивчення та аналіз наукових джерел підкреслюють багатогранність та міждисциплінарність феномену педагогічна культура майбутніх офіцерів. В структурі досліджуваного феномену переплітаються та тісно взаємодіють різноманітні складники, що доцільно конкретизувати в чотири взаєпоповнювальні компоненти (*мотиваційно-ціннісний, когнітивно-знанневий, діяльнісно-етичний, особистісно-розвивальний*), кожен з яких інтегрує низку показників (*професійна вмотивованість, потреба в розширенні військово-педагогічних знань, інтерес до розвитку власної обізнаності у сфері військової педагогіки; військово-педагогічна спрямованість; педагогічні переконання майбутнього офіцера, педагогічне мислення, сформовані професійно-значущі властивості офіцера-педагога, педагогічний оптимізм, педагогічна майстерність, культура педагогічно спрямованого спілкування та поведінки усвідомлення важливості самоосвіти в напрямі оволодіння сучасними надбаннями військової педагогіки*). Складність педагогічної культури майбутніх офіцерів засвідчує необхідність оновлення та фундаменталізації процесу професійної підготовки курсантів у ЗВВО.

*Перспективи подальших наукових досліджень* вбачаємо у виокремленні



педагогічних умов формування педагогічної  
культури майбутніх офіцерів.

### Література

1. Бабіч, О. В. (2016). Критерії та рівні формування комунікативно-дискурсивної культури майбутнього офіцера-прикордонника. *Науковий вісник ужгородського університету. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота»*, 1 (38), 19–22.
2. Балашова, Ю. В. (2010). Особливості педагогічного проектування економічних дисциплін як складової дидактичної культури викладача вищого військового навчального закладу. *Вісник Національної академії Державної прикордонної служби України*, 54/II, 5–8.
3. Богунов, С., Мітягін, О., Казак, І. (2018). Становлення та розвиток педагогічної майстерності викладача вищого військового навчального закладу: основні структурні складові. *Військова освіта*, 1 (37), 27–36.
4. Бурій, С. В. (2016). Критерії управлінської культури майбутнього офіцера Збройних Сил України. *Військова освіта*, 2 (34), 10–17.
5. Бойко, О. В., Романишина, Л. М. & Тюріна В. О. (2023). Методичні аспекти формування педагогічної культури майбутніх офіцерів-військових лідерів. *Наука і техніка сьогодні*, 9(23), 272–284.
6. Карпенко, В. (2021). Поняття лідерства у воєнно-наукових дослідженнях. *Військова освіта*, 2 (44), 91–99.
7. Красницька, О. (2022). Мотиваційна промова командира як засіб формування психічної стійкості військовослужбовців на спонуки до дії. *Військова освіта*, 1 (45), 123–135.
8. Радванський, А. І. (2010). Зміст, структура та особливості лінгвосоціокультурної компетентності майбутніх офіцерів-правоохоронців. *Збірник наукових праць*, 53, 91–94.
9. Романишина, Л., Тюріна, В. & Бойко, О. (2023). Формування педагогічної культури майбутніх офіцерів поліції в процесі професійної підготовки. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, (2), 158–164. <https://doi.org/10.31891/pcs.2023.2.22>
10. Севрук, В. А. (2023). До питання сформованості педагогічної культури майбутніх офіцерів сухопутних військ. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*, 86, 255–259.
11. Совва, С. М. (2010). Педагогічні умови формування міжнародної правової культури майбутніх офіцерів-прикордонників. *Науковий вісник Чернівецького університету: Зб. наук. праць. Педагогіка та психологія*, 529, 172–181.

### References

1. Babich, O. V. (2016). Kryterii ta rivni formuvannia komunikatyvno-dyskursyvnoi kultury maibutnoho ofitsera-prykordonnyka [Criteria and levels of formation of the communicative and discursive culture of the future border guard officer]. *Naukovyi visnyk uzhhorodskoho universytetu. Serii: «Pedahohika. Sotsialna robota» [Scientific Bulletin of Uzhhorod University. Series: "Pedagogy. Social work"]*, 1 (38), 19–22. (In Ukrainian)
2. Balashova, Yu. V. (2010). Osoblyvosti pedahohichnoho proektuvannia ekonomichnykh dystsyplin yak skladovoi dydaktychnoi kultury vykladacha vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu [Peculiarities of pedagogical design of economic disciplines as a component of the didactic culture of a teacher of a higher military educational institution]. *Visnyk Natsionalnoi akademii Derzhavnoi prykordonnoi sluzhby Ukrainy [Bulletin of the National Academy of the State Border Service of Ukraine]*, 54/II, 5–8. (In Ukrainian)
3. Bohunov, S., Mitiahin, O., Kazak, I. (2018). Stanovlennia ta rozvytok pedahohichnoi maisternosti vykladacha vyshchoho viiskovoho navchalnoho zakladu: osnovni strukturni skladovi [The formation and development of pedagogical skills of a teacher of a higher military educational institution: the main structural components]. *Viiskova osvita [Military Education]*, 1 (37), 27–36.
4. Buryi, S. V. (2016). Kryterii upravlinskoï kultury maibutnoho ofitsera Zbroinykh Syl Ukrainy [Criteria of managerial culture of the future officer of the Armed Forces of Ukraine]. *Viiskova osvita [Military Education]*, 2 (34), 10–17. (In Ukrainian)
5. Boiko, O. V., Romanyshyna, L. M. & Tiurina V. O. (2023). Metodychni aspekty formuvannia pedahohichnoi kultury maibutnykh ofitseriv-viiskovykh lideriv [Methodical aspects of the formation of the pedagogical culture of future officers-military leaders]. *Nauka i tekhnika sohodni [Science and Technology Today]*, 9(23), 272–284. (In Ukrainian)
6. Karpenko, V. (2021). Poniattia liderstva u voienno-naukovykh doslidzhenniakh [The concept of leadership in military and scientific research]. *Viiskova osvita [Military Education]*, 2 (44), 91–99. (In Ukrainian)
7. Krasnytska, O. (2022). Motyvatsiina promova komandrya yak zasib formuvannia psykhychnoi stiikosti viiskovosluzhbovtiv na sponuky do dii [The commander's motivational speech as a means of forming the mental resilience of military personnel to urges to action]. *Viiskova osvita [Military Education]*, 1 (45), 123–135. (In Ukrainian)
8. Radvanskyi, A. I. (2010). Zmist, struktura ta osoblyvosti linhvosotsiokulturnoi kompetentnosti maibutnykh ofitserivpravookhorontsiv [Content, structure and features of the linguistic and sociocultural competence of future law enforcement officers]. *Zbirnyk naukovykh prats [Collection of scientific papers]*, 53, 91–94. (In Ukrainian)
9. Romanyshyna, L., Tiurina, V. & Boiko, O. (2023). Formuvannia pedahohichnoi kultury maibutnykh ofitseriv politzii v protsesi profesiinoi pidhotovky [Formation of pedagogical culture of future police officers in the process of professional training]. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective [Physical Culture and Sport: Scientific Perspective]*, (2), 158–164. <https://doi.org/10.31891/pcs.2023.2.22> (In Ukrainian)

10. Sevruk, V. A. (2023). Do pytannia sformovanosti pedahohichnoi kultury maibutnikh ofitseriv sukhopotnykh viisk [To the question of the formation of the pedagogical culture of future officers of the ground forces]. *Pedahohika formuvannia tvorchoi osobystosti u vyshchii i zahalnoosvitnii shkolakh [Pedagogy of creative personality formation in higher and secondary schools]*, 86, 255–259. (In Ukrainian)

11. Sovva, S. M. (2010). Pedahohichni umovy formuvannia mizhnarodnoi pravovoi kultury maibutnikh ofitseriv-trykordonnykh [Pedagogical conditions for the formation of the international legal culture of future border guards]. *Naukovyi visnyk Chernivets'koho universytetu: Zb. nauk. prats. Pedahohika ta psykholohiia [Scientific Bulletin of Chernivtsi University: Collection. of science works Pedagogy and Psychology]*, 529, 172–181. (In Ukrainian)

### Abstract

BOYKO Oleg, TYURINA Valentina

#### PEDAGOGICAL CULTURE OF FUTURE MILITARY OFFICERS: THE PROBLEM OF SEPARATING THE STRUCTURAL COMPONENTS OF THE PHENOMENON

The article analyzes the phenomenon of pedagogical culture in future military officers from the perspective of its complexity, versatility, and multi-functionality. It has been found that the pedagogical culture of future military officers reflects the extent to which they have mastered the unique experience of training and educating their service personnel. This experience is integrated into the nation's and society's historical development, the advanced achievements of international and national pedagogical science and practice, pedagogy traditions, and the social meanings of educational activities. This study aims to specify the structural components of the pedagogical culture of future military officers based on the existing findings in the theory and practice of pedagogical science. The following tasks have been accomplished to achieve the stated goal: to analyze the meaning of "pedagogical culture of future military officers"; to identify the substantive vectors of its deployment in the military and professional activities of a modern officer; to specify the components of the pedagogical culture of future military officers. While performing these tasks, the authors applied such methods of scientific cognition as analysis, synthesis, comparison, and generalization. Research results. Pedagogical culture is a feature of a specific subject of military-pedagogical activity. It reflects the extent to which they are familiar with society's substantive pedagogical culture and socio-professional group. Pedagogical culture is an independent pedagogical phenomenon that determines the parameters of pedagogical activity of a particular subject of military and professional activity. The pedagogical culture of future military officers was interpreted as an integrative personal feature that reflects the ability to use the substantive pedagogical culture of society and their socio-professional group in military and pedagogical activities, as well as in their own development as a subject of these activities.

The authors have determined that the pedagogical culture of future military officers describes their mastery of ideas and traditions of military pedagogy, military pedagogical technologies, etc. This culture is a part of the pedagogical culture of their socio-professional group. That constitutes an officer's specific subcultural array of knowledge, skills, and abilities. As part of the military professional culture, the pedagogical culture of future military officers reflects their stance on the pedagogical component of military professional activity, their mastery and utilization of the meanings of military professional activity, and, in particular, the training and education of military personnel. The structure of the studied phenomenon intertwines and closely interacts with various components. These components should be specified in four interconnected components: "motivation and value," "cognitive," "active and ethical," and "personal development"). Each component integrates certain indicators (professional motivation, need to expand military pedagogical knowledge, interest in developing personal awareness in the field of military pedagogy, military and pedagogical orientation, pedagogical beliefs of the future officer, pedagogical thinking, formed professionally significant properties of the officer-teacher, pedagogical optimism, pedagogical skills, culture of pedagogically oriented communication and behavior awareness of the importance of self-education in the direction of mastering modern achievements of military pedagogy). The complexity within the pedagogical culture of future military officers demonstrates the necessity of updating and strengthening the process of cadets' professional training in higher military educational institutions.

**Keywords:** future military officers, pedagogical culture, components, pedagogical skills, service members, pedagogical thinking.

Стаття надійшла до редакції 20.05.2023 р.

#### Бібліографічний опис статті:

Бойко, О., & Тюріна, В. (2023). Педагогічна культура майбутніх офіцерів: проблема виокремлення структурних складників феномену. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, №2, С. 193–199.

Boyko O., & Tyurina V. (2023). Pedagogical culture of future military officers: the problem of separating the structural components of the phenomenon. *Physical Culture and Sport: Scientific Perspective*, №2, pp. 193–199.